

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY

ŠKOLNÍ ROK 2025/2026

Mateřská škola, Základní škola a Praktická škola, Trutnov

Horská 160, 541 02 TRUTNOV

E-mail: mzps.trutnov@volny.cz

www.mzpstrutnov.cz

Vypracovala: Mgr. Iva Gallová

Školní metodik prevence

E-mail: gallova@mzpstrutnov.cz

Obsah

Úvod	3
1. Základní údaje a charakteristika školy	4
1.1 Současná situace školy z pohledu prevence rizikového chování	5
1.2 Primární specifická a nespecifická prevence.....	6
1.3 Typologie rizikového chování	7
2 Školní poradenské pracoviště	8
2.1 Interní personální zajištění a spolupracující subjekty	9
2.2 Cílové skupiny prevence	11
2.3 Plán akcí pro školní rok 2025/2026	13
3 Dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé cíle.....	14
3.1 Prevence krádeží a drobné delikvence.....	15
3.2 Prevence úrazů a rizikového chování v dopravě	16
3.3 Prevence užívání různých typů návykových látek	17
4 Evaluace.....	18
Informační zdroje	19
Seznam příloh	20

Úvod

Minimální preventivní program školy (dále jen MPP) je součástí vzdělávacího programu školy, respektuje rozdíly ve školním prostředí a pomáhá oddalovat, bránit či minimalizovat výskyt rizikového chování. MPP je konkrétním dokumentem školy, který je zaměřen na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj, a to i na poli komunikačních dovedností. Program podporuje nejen zdravý životní styl žáků (pohybové aktivity, výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena), ale současně obsahuje komponenty zaměřené na jednotlivé konkrétní oblasti chování (ekologická výchova, prevence návykových látek, prevence závislostního chování, agrese, záškoláctví apod.). MPP je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce se žáky, zapojení celého pedagogického sboru a zejména na aktivní spolupráci se zákonnými zástupci žáků.

MPP je zpracován na období jednoho školního roku, na jeho tvorbě a realizaci se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy. Koordinaci tvorby, realizaci a vyhodnocení MPP zajišťuje školní metodik prevence (dále jen ŠMP). Součástí tohoto programu je Krizový plán školy, jehož cílem je stanovit závazný postup pro všechny pracovníky školy při výskytu rizikového chování žáků a s tím spojených krizových situací ve škole nebo akcí pořádaných školou. **Preventivní program školy je vypracován na základě sledování výskytu rizikového chování na škole v uplynulém školním roce, diskuzí s vedením školy a učitelským sborem, analýzy aktuální situace školy, evaluací.**

1. Základní údaje a charakteristika školy

Název: Mateřská škola, Základní škola a Praktická škola, Trutnov
Adresa: Horská 160, Trutnov, 541 02
Zřizovatel: Královéhradecký kraj, Pivovarské náměstí 1245, Hradec Králové, 500 03
Práv. forma: příspěvková organizace
Ředitel: Mgr. Jaromír Vašíček
Zástup. řed.: Mgr. Karin Hladká
Telefon: 499 733 386, 732 457 024
E-mail: mzps.trutnov@volny.cz
web: www.mzpstrutnov.cz

Škola sdružuje:

- Mateřskou školu
- Základní školu
- Základní školu speciální
- MŠ a ZŠ při nemocnici
- Střední školu
- Školní družinu
- Školní jídelnu – výdejnu

Školní rada: Ing. Marek Šváb – zástupce zřizovatele, pí Soňa Kotlárová – zástupce rodičů a předsedkyně ŠR, Mgr. Kateřina Šlehoverová zástupce pedagogických pracovníků – jednatele ŠR

Charakteristika:

Historie školy vychází již od roku 1947. V roce 2000 se škola stala příspěvkovou organizací a od 1. 10. 2001 je zřizovatelem školy Královéhradecký kraj. Základní škola je specifická svým zaměřením na vzdělávání žáků podle §16 odst. 9 (různý stupeň mentálního postižení, kombinované vady, vady řeči apod.). V posledních letech jsou v tomto zařízení vzdělávání žáci s mentálním postižením a žáci s lékařskou diagnózou autismus na dvou typech škol – základní škola praktická a základní škola speciální. V roce 2008 byla škola sloučena se základní školou a mateřskou školou při nemocnici a od září 2010 se její součástí stala i mateřská škola, která zajišťuje předškolní vzdělávání dětí se zdravotním postižením a

logopedickými vadami. Další součástí školy se v září 2012 stala Praktická škola. Jejím úkolem je střední vzdělávání a navazuje na základní školu speciální.

1.1 Současná situace školy z pohledu prevence rizikového chování

Škola je situována v okrajové části města, v blízkosti městského sportovního areálu Horní Staré Město a městské obytné zóny. Specifikem školy je vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra. Základní školu v současné době navštěvuje 32 žáků, Základní školu speciální 29 žáků, Praktickou školu jednoletou a dvouletou celkem 12 žáků. Personální stránku školy zajišťuje ředitel a zástupce ředitele, 13 učitelů, 10 asistentů pedagoga, z nichž 3 jsou zároveň vychovatelé, 3 učitelé mateřské školy a provozní zaměstnanci školy. Nižší počet žáků v jednotlivých třídách poskytuje dostatek prostoru pedagogickým pracovníkům k individuálnímu přístupu nejen k dětem, ale také k jejich zákonným zástupcům.

Zařízení školy umožňuje v uspokojivé míře kvalitní realizaci preventivních a volnočasových aktivit. Škola je vybavena speciální místností Snoezelen, která je určena všem žákům školy. Slouží především k celkovému zklidnění, rozvoji verbální i neverbální komunikace, ke stimulaci smyslů a odbourávání rizikových projevů jedince, posílení schopnosti adaptace, socializace, ke snížení poruch chování, pozornosti, nesoustředěnosti, také k odbourávání impulzivity a podpoře kognitivní a emocionální složky osobnosti.

K dalším možnostem osobnostního rozvoje dětí slouží relaxační místnost, žákovská knihovna, počítačová učebna, cvičná kuchyňka, herna, pracovní dílny, tělocvična a k dispozici je i pozemek sloužící k pěstelské činnosti žáků. Žáci mají dostatečný prostor k pohybovým aktivitám nejen v areálu školy, ale i na přilehlé ploše městského sportoviště a nedalekého parku. Školní družina ve svých odděleních realizuje výchovný program "Učíme se pro život". Důraz je zde především kladen na individuální zájmovou činnost jednotlivých žáků. Škola také poskytuje svým žákům stálou nabídku zájmových kroužků a volnočasových aktivit. Dále škola realizuje dlouhodobý vzdělávací program na poli environmentálního vzdělávání a je zapojena do projektů vzájemné spolupráce se spřátelenými školami v Polsku a na Slovensku.

1.2 Primární specifická a nespecifická prevence

Primární specifická prevence školy obsahuje preventivní programy zaměřené na konkrétní věkovou skupinu žáků, v základním vzdělávání je to věková hranice od 6 do 15 let. Jednotlivé, úzce tematicky zaměřené preventivní programy se snaží hledat způsoby, jak předcházet konkrétním formám projevů rizikového chování žáků a jejich snahou je vzbudit v jedinci takové předpoklady, které jej posílí proti potenciálním rizikům. Specifikum žáků se speciálními vzdělávacími potřebami spočívá zejména v tom, že vyžadují specifické podpůrné programy, které jim usnadňují vyrovnávat se s handicapem a předcházejí tak negativnímu vlivu jejich vyčlenění z okolní společnosti.

Specifickou primární prevenci dále členíme dle hloubky a intenzity programu, dle využití preventivních nástrojů a dle úrovně zapojení cílové skupiny do realizace preventivní aktivity na: všeobecnou, selektivní a indikovanou primární prevenci. Každý druh specifické prevence sebou nese zvýšené požadavky na vzdělání a profesní erudici zúčastněných odborníků při realizaci programu. Zejména u některých programů indikované primární prevence, která se zaměřuje na žáky, u nichž se vyskytly již některé konkrétní projevy rizikového chování nebo pocházejí z rizikového prostředí. Tato úroveň prevence si žádá spolupráci s odborníky v oblasti psychologické, speciálně pedagogické apod.

Naproti tomu **nespecifická primární prevence** zahrnuje aktivity umožňující harmonický rozvoj osobnosti, včetně možnosti rozvíjení nadání, zájmů a pohybových aktivit. Patří mezi ně zejména volnočasové aktivity školy a zájmová činnost žáků. Hlavní myšlenkou vzdělávání na poli nespecifické prevence je skutečnost, že pozitivní rozvoj tohoto procesu závisí především na vztahu mezi žákem a konkrétním pedagogem. Oproti klasické výuce je v tomto prostoru důležitá podpora žáků, aby byl rozvíjen jejich vlastní potenciál, zvědavost a přijetí vlastní jedinečné osobnosti.

Škola, jako důležité centrum specifické i nespecifické prevence, především splňuje základní předpoklad týkající se kvality svého vlastního prostředí. Pozitivní prostředí je ve škole určující podstatou konání a průběhu veškerých preventivních aktivit a je nezbytným faktorem pro další významnou činnost na poli prevence. Prostor školy utváří nejen psychický vývoj dítěte, ale určuje i kvalitu a hloubku vztahů všech ostatních jedinců na půdě školy. Vliv bezpečného a podnětného prostředí pomáhá snižovat riziko negativních jevů či výskytu krizových situací. Veškerá primární specifická i nespecifická prevence školy je

realizována především na základě plnohodnotné sociální opory pedagogického sboru a dalších osob zajišťujících profesionální pomoc žákům nebo jejich zákonným zástupcům.

1.3 Typologie rizikového chování

Problematické rizikového chování je v současné době věnována značná pozornost, a to nejen v mnoha odborných, aktuálně vydaných publikacích, ale i prostřednictvím metodických doporučení a informací zveřejňovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dále jen MŠMT). Okruhy nejčastějších forem rizikového chování zpracovalo MŠMT v konkrétním dokumentu: „*Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních*“. V tomto dokumentu je, mimo jiné, specifikováno sedm základních okruhů nejčastějších forem rizikového chování:

1	Agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, domácí násilí, krizové situace spojené s násilím, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, krádeže, loupeže, vydírání, vyhrožování
2	Záškoláctví
3	Závislostní chování, užívání různých typů návykových látek, netolismus, gambling
4	Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
5	Spektrum poruch příjmu potravy
6	Negativní působení sekt, příslušnost k subkulturám
7	Sexuální rizikové chování

Zdroj: MŠMT, 2010 [online]

Dle Metodických doporučení a metodických pokynů MŠMT (obsahujících metodická doporučení a metodické pokyny v oblasti primární prevence rizikového chování) jsou uvedeny i další formy rizikového chování jako jsou: příslušnost k subkulturám; sebepoškozování; sebevražedné chování; týrané, zneužívané a zanedbávané dítě ve škole; psychická krize; duševní onemocnění.

2 Školní poradenské pracoviště

Úkolem poradenského pracoviště je nejen spolupráce s konkrétními žáky, ale i jejich zákonnými zástupci. Jeho činnost upravuje Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (č. 197/2016 Sb. novelizující vyhlášku č. 72/2005 Sb.). **Tato vyhláška uvádí, že škola zpracovává a uskutečňuje preventivní program školy včetně strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování. Tento program je součástí Programu poradenských služeb školy.** Pracovníci školního poradenského pracoviště (dále jen ŠPP) se podílejí na zajišťování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, poskytují součinnost školským poradenským zařízením a spolupracují s orgány veřejné moci za účelem ochrany práv žáků. Rozdělení jednotlivých kompetencí v rámci ŠPP není jen organizační záležitostí, ale klíčovým předpokladem pro kvalitní, efektivní a spravedlivou péči o děti. Umožňuje využít naplno potenciál celého týmu, zvyšuje důvěryhodnost školy a především zajišťuje, že žádné dítě nezůstane bez potřebné podpory.

Ve škole jsou zajišťovány poradenské služby v rozsahu odpovídajícím počtu a vzdělávacím potřebám žáků školy a jsou zveřejněny v Programu poradenských služeb školy. ŠPP spolupracuje a zaměřuje se na komunikaci a zpětnou vazbu mezi školou a rodinou při podávání aktuálních informací o reálných schopnostech dítěte. V oblasti prevence se také metodicky podílí na širší osvětě a vzdělávání pedagogických pracovníků školy. Dlouhodobě sleduje a průběžně reflektuje preventivní aktivity a dle aktuálních výsledků vytváří další preventivní strategii školy. Poradenství musí splňovat několik základních kritérií, a to cílevědomost a komplexnost činnosti při řešení aktuálního problému žáka, a to nejen po stránce psychické či fyzické, ale i sociální a osobnostní.

Školní poradenské pracoviště personálně zajišťují:

Mgr. Martina Tučková – výchovný poradce

Mgr. Iva Gallová – školní metodik prevence

Mgr. Dagmar Slaninová – školní speciální pedagog, koordinátor pro komunikaci s SPC

2.1 Interní personální zajištění a spolupracující subjekty

Vedení školy: ředitel a jeho zástupce odpovídají za prevenci a poskytování poradenských služeb. Vytváří materiální, personální a časové podmínky pro předcházení rizikového chování. Vedení školy se také podílí na tvorbě důležitých koncepčních kroků při poskytování poradenských služeb, a to zejména ve smyslu vymezení kompetencí a konkrétních činností pověřených odborníků. Ředitel školy zabezpečuje poskytování poradenských služeb ve škole školním poradenským pracovištěm, ve kterém působí zpravidla výchovný poradce a školní metodik prevence, kteří spolupracují zejména s třídními učiteli, učiteli výchov, případně s dalšími pedagogickými pracovníky školy.

Školní metodik prevence: každoročně vytváří, koordinuje tvorbu a kontroluje realizaci preventivního programu školy. Zabývá se poradenstvím a aktivně spolupracuje nejen s ostatními pedagogy a žáky, ale i jejich zákonnými zástupci a po odborné stránce také s vnějšími spolupracujícími subjekty školy. V oblasti prevence se metodicky podílí na osvětě žáků a vzdělávání pedagogických pracovníků školy. Sleduje a průběžně reflektuje preventivní aktivity a dle aktuálních výsledků vytváří další dlouhodobou preventivní strategii školy.

Výchovný poradce školy: zajišťuje poradenskou, informační a metodickou činnost. Zabývá se problematikou kariérového poradenství a pomáhá žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Zvýšenou pozornost věnuje také žákům s problémovým vývojem a rizikovým chováním. U žáků se speciálními vzdělávacími potřebami pomáhá s jejich integrací a umožňuje individuální kontakt mezi rodiči a školou konzultačními hodinami. Podílí se také na tvorbě individuálních vzdělávacích plánů těchto žáků. Řeší problémové situace ve školním prostředí, a to ve spolupráci se subjekty, které se zabývají danou problematikou.

Pedagogičtí pracovníci školy: participují na realizaci preventivních aktivit školy, spolupracují a konzultují problematiku prevence s pracovníky ŠPP. Začleňují preventivní témata do výuky jednotlivých předmětů. Třídní učitelé průběžně provádějí diagnostiku jednotlivých žáků a celého třídního kolektivu.

Spolupracující subjekty:

Středisko výchovné péče Varianta

Mládežnická 536, Trutnov 541 02

Mob.: (+420) 731 389 631

E-mail: svp.varianta@seznam.cz

Pedagogicko-psychologická poradna Královéhradeckého kraje – Pracoviště Trutnov

Lípová 223, Horní předměstí, Trutnov 541 01

Tel.: (+420) 499 813 080

E-mail: info@ppptrutnov.cz

SPC Trutnov

Lípová 223, Horní předměstí, Trutnov 541 01

Tel.: (+420) 731 582 421

E-mail: spc.tu@centrum.cz

OSPOD Trutnov

MÚ Trutnov, Slovanské náměstí 165, Trutnov 541 01

Tel.: (+420) 499 803 331

Městský úřad Trutnov

Slovanské náměstí 165, Trutnov 541 01

Tel.: (+420) 499 803 111, (+420) 499 803 103

E-mail: mesto@trutnov.cz, podatelna@trutnov.cz

RIAPS Trutnov

Procházkova 818, Trutnov 541 01

Tel.: (+420) 499 814 890

E-mail: riaps@riaps.cz

Městská policie Trutnov

Slovanské náměstí 165, Trutnov 541 01

Tel.: (+420) 499 803 292, (+420) 499 813 064

linka tísňového volání 156

E-mail: mpolicie@trutnov.cz

Policie České republiky

Roty Nazdar 497, Trutnov 541 01

Tel.: (+420) 974 539 229

E-mail: tu.int@pcr.cz

2.2 Cílové skupiny prevence

Žáci a studenti

MPP je primárně zaměřen na cílovou skupinu žáků 6 až 15 let, vzhledem ke specifčnosti žáků školy je obvyklý individuální přístup nejen k výuce žáků, ale i ke vzdělávání a výchově preventivní problematiky. Prevence sociálně patologických jevů u žáků musí být do vzdělávacích osnov začleněna přirozeným způsobem tak, aby se tato prevence stala samozřejmou součástí školních osnov a výuky jednotlivých předmětů a nebyla pojmána jako nadstandardní aktivita školy. Všechny činnosti jsou přizpůsobeny biologickému a zejména mentálnímu věku žáků a zásadám efektivní primární prevence. Je podstatné, aby všechny vzdělávací oblasti nejen korespondovaly s okruhy zájmů preventivní problematiky, ale zároveň reflektovaly aktuální společenské problémy a aktivně s nimi pracovaly. Jedná se o tyto základní vzdělávací oblasti:

- Jazyk a jazyková komunikace
- Matematika a její aplikace

- Informační a komunikační technologie
- Člověk a jeho svět
- Člověk a společnost
- Člověk a příroda
- Umění a kultura
- Člověk a zdraví
- Člověk a svět práce

Učitelé a další pedagogičtí pracovníci školy

Informační systém – systém spolupráce při předávání informací pedagogům i nepedagogickým pracovníkům školy o postupu realizace MPP na škole. Hlavním garantem předávání informací o plnění preventivního plánu pro daný školní rok je ŠMP. Zvyšuje povědomí všech zaměstnanců školy o síti odborné pomoci a otevřeně diskutuje o požadavcích jednotlivých učitelů a kompetencích ŠMP.

Vzdělávání v oblasti prevence – vzdělávání zahrnuje odborné vzdělávání ŠMP, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků. Vzdělávací plán reaguje na aktuální vzdělávací potřeby školy, finanční možnosti školy a využívá akreditovaných a osvědčených vzdělávacích programů. Vzdělávání umožňuje a rozšiřuje kompetence pro aktivní spolupráci všech pracovníků při tvorbě MPP.

Zákonní zástupci

Informovanost zákonných zástupců o postojích školy k preventivní strategii a možnostech intervence v případě nějakého problému či provinění ze strany jejich dítěte. Je nutné klást důraz na zpětnou vazbu a prohloubení vzájemné spolupráce.

Informační servis pro rodiče:

- třídní schůzky, společné kulturní a sportovní aktivity
- konzultační hodiny vyučujících
- konzultační hodiny pracovníků ŠPP
- webové stránky školy, výroční zpráva, elektronický komunikační systém pro rodiče
- písemná sdělení školy, distribuce informačních materiálů

2.3 Plán akcí pro školní rok 2025/2026

MĚSÍC	CÍLOVÁ SKUPINA	TÉMA/OBSAH
ZÁŘÍ	1. a 2. stupeň	Informační bloky se žáky a jejich zákonnými zástupci (školní řád, poučení žáků o bezpečném chování ve škole) Branný den, orientační běh
ŘÍJEN	2. stupeň	SHELTER – beseda o nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež
	2. stupeň	Setkání s okrskářem – beseda se strážníkem MP Trutnov
LISTOPAD	2. stupeň	PČR – přednáška koordinátora prevence kriminality na téma prevence návykových látek
PROSINEC	1. a 2. stupeň	Vánoční posezení – besedy jednotlivých tříd (podpora pozitivních vztahů v třídním kolektivu a celoškolního klima)
LEDEN	1. a 2. stupeň	MP Trutnov – přednáška koordinátora prevence kriminality a strážníka MP Trutnov
ÚNOR	1. a 2. stupeň	Požární ochrana očima dětí a mládeže – výtvarná soutěž (opakování znalostí požární ochrany)
BŘEZEN	2. stupeň	PČR – přednáška koordinátora prevence kriminality na téma osobní odpovědnost
DUBEN	1. a 2. stupeň	Uklidme svět – úklid okolního prostředí (podpora prosociálního a odpovědného chování žáků)
KVĚTEN	2. stupeň	Jaký jsem kamarád? Test ŠMP
ČERVEN	1. a 2. stupeň	Ukázka výcviku policejních psů (PČR)
		Branný den, T-mobile běh
		Rozloučení se školním rokem – besedy se žáky na téma prevence úrazů a nemocí

3 Dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé cíle

MPP patří mezi konkrétní strategické a vzdělávací dokumenty školy a je zaměřen na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich rozvoj na poli sociálním, sociálně komunikačním a osobnostním. Je přizpůsoben konkrétním podmínkám a specifičnosti školy a respektuje její strukturu, složení žáků, okolí školy a sociální podmínky. Dále respektuje také rozdílnost ve školním prostředí a aktivně participuje na aktuálních tématech prevence výskytu rizikového chování.

Dlouhodobé cíle MPP:

tyto cíle jsou přizpůsobovány kulturním a sociálním okolnostem i struktuře školy. Respektují specifika školního prostředí a jejich volba koresponduje s příslušným obsahem vzdělávání tzv. **Průřezových témat**. Průřezová témata bývají nezbytnou součástí každého vzdělávacího programu základní školy speciální. Jsou stanoveny tak, aby reflektovaly aktuální školní problémy a naplňovaly potřeby pozitivního vývoje všech žáků. Průřezová témata tvoří tři hlavní součásti obecných cílů a vytvářejí možnosti pro praktickou seberealizaci žáků ve školním prostředí. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby tvořily součást celého vzdělávacího procesu školy.

Průřezová témata jsou členěna na:

1. Zvýšení bezpečnosti dětí ve škole a na akcích pořádaných školou
2. Programy zaměřené na budování příznivého sociálního klima pro integraci kulturních odlišností a přijímání sociálních rozdílů na škole
3. Programy zaměřené na jednotlivé formy rizikového chování

Každoroční naplnění dlouhodobých cílů MPP školy je nezbytné nejen pro další tvorbu školní preventivní strategie a preventivního programu školy, ale zejména pro kvalitní evaluační analýzu všech preventivních aktivit předchozího školního roku.

Střednědobé cíle MPP musí naplňovat:

- odborné vzdělávání všech pedagogických i nepedagogických pracovníků školy (dle aktuální vzdělávací nabídky),
- vytváření bezpečného a přívětivého školního prostředí,

- společného stanovení a zažití pravidel dobrého soužití mezi žáky a učiteli,
- spolupráci s projekty realizovanými jinými odbornými subjekty,
- zvyšování motivace žáků ke vzájemné a otevřené komunikaci,
- zajištění pravidelné poradenské a informační činnosti se zákonnými zástupci žáků,
- prohloubení a zkvalitnění dobrých vztahů mezi školou a rodinou,
- zapojení zákonných zástupců do aktivní spolupráce se školou,
- preventivní působení v co nejširší oblasti rizikových forem chování.

Krátkodobé cíle:

Krátkodobé cíle MPP 2025/2026 reflektují aktuální potřeby v oblasti primární prevence výskytu rizikového chování školy a pomáhají zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin při ochraně jejich práv a zachování lidské důstojnosti. Tyto cíle jsou v MPP konkrétní, měřitelné, akceptovatelné, realistické a termínované ukazatele, které vedou k realizaci dlouhodobé preventivní strategie školy. Jejich význam především spočívá v tom, že definují konkrétní kroky a aktivity potřebné k dosažení dlouhodobých preventivních záměrů. Cíle jsou stanoveny s ohledem na specifické potřeby žáků a možnosti školy. Tyto cíle jsou zahrnuty v následujících podkapitolách.

3.1 Prevence krádeží a drobné delikvence

Cíle:

- zasvětit žáky do základních ustanovení školního řádu
- předkládat vhodný vzor společenského chování, dbát na dodržování zákona a být morální oporou
- vytvářet příznivé prostředí pro otevřenou a důvěryhodnou komunikaci
- vysvětlit a popsat základní projevy kriminality a delikvence
- zasadit se o to, aby žáci znali svá práva ve společnosti

- podporovat a zapojovat žáky do projektů realizovaných i jinými subjekty, předkládat žákům a vysvětlovat modelové situace

Ukazatele úspěchu:

- žáci znají školní řád a jsou srozuměni s důsledky případného porušení, žáci vědí na koho se mohou obrátit při řešení rizikových událost
- žáci jsou si vědomi následků spáchání přestupku a trestného činu a dokážou nést odpovědnost za své chování
- žáci znají a respektují základní lidská práva a hodnoty společenského chování nejen ve školním prostředí, ale i v okolní společnosti
- žáci uznávají vhodný vzor společenského chování a dbají na dodržování zákona nejen ve škole, ale i v jiném prostředí
- posílení a upevnění obecně uznávaných hodnot u žáků
- půdě školy panuje důvěrná a bezpečná atmosféra, žáci mají důvěru v pedagogický sbor

3.2 Prevence úrazů a rizikového chování v dopravě

Cíle:

- poskytnout žákům dostatečné množství praktického vzdělávání v oblasti silničního provozu
- účinně u žáků podporovat, formou opakování důležitých informací, sebedůvěru při samostatném řešení neočekávaných událostí
- vzdělávat žáky v oblasti poskytování první pomoci a zdravotní péče, a to formou praktických ukázek a modelových situací
- předcházet neinformovanosti v oblasti správného chování a dodržování pravidel silničního provozu
- předcházet úrazům nejen v důsledku rizikového chování v dopravě a silničním provozu
- vytvářet bezpečné prostředí na půdě školy a vést žáky k bezpečnému chování a dodržování bezpečnostních zásad při školních činnostech

Ukazatele úspěchu:

- žáci se dokáží správně orientovat v problematice dodržování pravidel silničního provozu
- žáci se nebojí diskutovat o problematice a mají zájem o vytváření modelových situací návštěvy odborníků
- žáci mají zdravé sebevědomí a nebojí se samostatně řešit mimořádné události v silniční dopravě
- žáci k dané problematice zaujmají zodpovědný postoj a vědí na koho se obrátit v případě nenadálé situace
- žáci dokáží rozpoznat rizikové situace a zvolit vhodné chování v daném okamžku

3.3 Prevence užívání různých typů návykových látek**Cíle:**

- rozvíjet informovanost o nebezpečí užívání návykových látek a jejich účinků na lidský organismus
- snížit předcházení problémů spojených s důsledky negativních vlivů závislých osob na okolní společnost
- aktivně podporovat aktivity a strategie určených k zamezení negativních následků spojených se zneužíváním legálních a nelegálních návykových látek
- předcházet experimentálnímu užívání drog a vytvářet příznivé prostředí pro otevřenou a důvěryhodnou komunikaci mezi vrstevníky
- podporovat v žácích důvěru k pedagogickým pracovníkům při pomoci v problémových situacích

Ukazatele úspěchu:

- žáci se aktivně účastní besed a volnočasových aktivit zaměřených na osvětu této problematiky
- žáci se dobře orientují a jsou informováni o důsledcích závislostního chování
- škola udržuje dobré vztahy se zákonnými zástupci žáků a jinými spolupracujícími subjekty
- žáci mají zájem o danou problematiku a nebojí se komunikovat o širších souvislostech
- žáci dokáží nést odpovědnost za důsledky svého vlastního chování

4 Evaluace

Závěrečná evaluace MPP školního roku 2024/2025 (publikovaná ve výroční zprávě školy) významně ovlivňuje působnost v několika rovinách. Jedná se zejména o oblast týkající se směru dalšího vývoje dlouhodobé školní preventivní strategie, dále pak ovlivňuje oblast střednědobého a krátkodobého působení preventivních opatření školy, a to zejména při tvorbě MPP následujícího školního roku. Reflexe zpětné vazby napovídá o obsahu vytyčených cílů, jak obecných, tak i konkrétních. Cílem letošního školního preventivního programu bylo systematicky a interaktivně působit na žáky v oblastech primární prevence sociálně patologických jevů. Orientace programu podporovala rozvoj pozitivního sociálního chování, vzájemné tolerance a respektu ke spolupráci nejen mezi samotnými žáky, ale i mezi žáky a pedagogickým sborem. V nemalé míře také cílila na zvýšení motivace žáků k pravidelné školní docházce. Jednotlivé akce programu probíhaly během školního roku formou tematických bloků, interaktivních besed a přednášek, projektových dnů a zážitkových aktivit. Aktivita byly vždy přizpůsobeny věku a specifickým potřebám žáků. Do programu byli zapojeni nejen pedagogové, ale i externí odborníci. Na základě analýzy ukazatelů úspěchu, které reflektují jednotlivé okruhy krátkodobých cílů MPP lze konstatovat, že program byl přínosný a pozitivně ovlivnil klima školy. Žáci aktivně reagovali na jednotlivé aktivity, častěji diskutovali o emocích a konfliktních situacích, a projevíli větší míru respektu vůči odlišnostem. **Přijatá opatření k řešení sociálně patologických jevů rizikového chování a zajištění podpory dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami** byla v tomto školním roce zaměřena zejména na práci s kolektivem a podpory prosociálního chování. Sportovní aktivity, na které byly opatření především zaměřeny, představují efektivní nástroj prevence sociálně patologických jevů, jako je šikana, závislosti nebo kriminalita u dětí a mládeže. Pravidelný pohyb a týmové sporty podporují zdravé sociální vazby, spolupráci a rozvoj pozitivních hodnot, čímž snižují nebezpečí rizikového chování, a to zejména u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

Závěrem lze konstatovat, že podpora sportovních aktivit je jedním z přijatých preventivních opatření k integraci ohrožených dětí a snížení nerovností ve vzdělávání na naší škole. Letošní MPP byl úspěšně realizován, a to jak v rovině nároků na podporu individuálních potřeb žáků, také i na poli celkového rozvoje pozitivního klima školy. Je však nezbytné, aby byl další vývoj programu směřován na aktivnější součinnost s vnějšími spolupracujícími subjekty a zejména zákonnými zástupci žáků a jejich rodinami.

Informační zdroje

Vnitřní informační zdroje:

Soubor informačních zdrojů tvoří odborná literatura, aktuální dokumenty, odborná periodika, webové stránky školy, metodické materiály, směrnice a vnitřní vyhlášky školy.

Vnější informační zdroje:

BURDOVÁ, Eva. *Rukojeť školního metodika prevence*. Praha: Středočeský kraj, 2019. ISBN 978-80-88332-00-8.

GROCHAL, Lukáš. Pachatel nebo oběť v intervenční práci s dítětem s projevy rizikového chování. *Prevence*. Praha: Život bez závislostí, z. s., 2020, 17(1), s.18-21. ISSN 1214-8717.

MIOVSKÝ, Michal, Tereza ADÁMKOVÁ, Miroslav BARTÁK, et al. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Druhé, přepracované a doplněné vydání. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015. ISBN 978-80-7422-393-8.

MŠMT. Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních. [online] 2010. [Cit.2021-04-14] Dostupné z [www:http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny](http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny)

MŠMT. Metodických doporučení a metodických pokynů MŠMT [online] 2025. Dostupné z <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

MŠMT. Národní strategie primární prevence u rizikového chování u dětí a mládeže 2019-2027. [online]. Praha: MŠMT, 2019. [Cit. 2021-03-1] Dostupné z [www:https://www.msmt.cz/uploads/narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf](https://www.msmt.cz/uploads/narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf).

Vyhláška č. 197/2016 Sb. *Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky*.

Zákon č. 561/2004 Sb., *o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů*.

Seznam příloh

Krizový plán školy	1
---------------------------	----------

Krizový plán školy

Krizový plán školy zahrnuje závazné a doporučené postupy při výskytu krizových situací ve škole nebo na akcích pořádaných školou. Všechny uvedené postupy byly vypracovány na základě metodických doporučení a pokynů v oblasti primární prevence rizikového chování schválených vedením MŠMT. S tímto dokumentem byly seznámeni všichni pracovníci školy, zákonní zástupci žáků a je dostupný na webových stránkách školy.

Při výskytu jakékoli krizové situace ve škole bude vyhotoven písemný záznam, který provede třídní učitel žáka (případně ve spolupráci pedagogického pracovníka, který byl bezprostředně účasten krizové situace). Písemný záznam, který bude vyhotoven je vždy podkladem pro tvorbu preventivně metodických materiálů školy na následující školní rok. Výchovný poradce a školní metodik prevence poskytnou žákovi a jeho zákonným zástupcům základní informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace. Kázeňská opatření jsou žákům udělena vždy v souladu se školním řádem.

Právní rámec plánu:

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)

Zákon č. 561/2004 Sb., Zákon o předškolním, základním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník (v platném znění)

Zákon č. 218/2003 Sb. Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

Vyhláška č. 197/2016 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky

ŠIKANA

Specifická forma agrese, cílené jednání umožňující fyzickým či psychickým týráním druhých získat nad nimi pocit převahy, určité výhody. **Toto jednání je opakované.** Oběti se stávají většinou sociálně či fyzicky nebo psychicky znevýhodnění jedinci s nízkým sebevědomím. Proces šikanování prochází několika fázemi. Počáteční fáze jsou charakteristické ostrakismem vyhlédnuté oběti, následuje přitvrzení manipulace (převážně fyzického charakteru) a konečné fáze postihují celý kolektiv, který je rozdělen na dvě části, a to na část agresorů a těch, kteří se postavili na stranu oběti. Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem.

Podoby šikany:

- Přímá šikana může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).
- Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.
- Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. kyberšikana, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka nebo učitele či

příslušníků jeho rodiny, výhrůžné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti.

Postup při podezření na šikanu:

1. Je nutné rozlišit hranici, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese (bývá někdy nezřetelná). U žáků se za šikanování nepovažuje škádlení nebo agrese, které nemá znaky šikanování. Jeden z hlavních znaků tohoto jednání je, že je opakované a dlouhodobé.
2. Pedagogický pracovník (pověřený vedením školy – výchovný poradce, školní metodik prevence) vyhodnotí závažnost situace a informuje vedení školy a ostatní členy pedagogického sboru.
3. Dle závažnosti zjištěných informací, rozhodne vedení školy o pomoci externích odborníků. Při řešení by měl být kladen akcent na to, že žák, který je obětí šikany, není jejím viníkem a neměl by tedy být důsledky řešení znevýhodněn. Je důležité se samotným žákem probrat, co škola může udělat pro to, aby se opět cítil bezpečně.
4. Součástí řešení pak musí být vždy nastavení ozdravných mechanismů pro všechny, kteří se šikany účastnili, a dále pro celou skupinu (třídu). Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina).
5. Škola dále pracuje s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany. V případě potřeby doporučí zákonnému zástupci péči dítěte v pedagogicko-psychologické poradně, středisku výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Po celou dobu řešení škola zajišťuje ochranu informací a informátorů, jasně vyjadřuje negativní postoj k násilí a ukazuje, že je toto téma považováno za vážné. Škola eviduje projevy šikany a dále reviduje preventivní postupy, bezpečnostní a krizové plány a nastaví taková opatření, aby bránila návratu rizikového chování.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech: Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností nebo při poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak i žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21

odst. 2 školského zákona). Škola ohlašuje orgánu sociálně-právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo. Situace ohrožení dítěte přitom musí trvat po takovou dobu nebo nabývat takové intenzity, že nepříznivě ovlivňuje vývoj dítěte anebo je nebo může být příčinou nepříznivého vývoje dítěte (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů); v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které sice výše uvedeným nebyly oznámeny, avšak které jsou svou povahou velmi závažné a nasvědčují tomu, že dítě se nachází v nepříznivé sociální situaci, jelikož jeho přirozené prostředí nedokáže dostatečným způsobem naplňovat své funkce při zajišťování přiměřené ochrany příznivého vývoje dítěte.

Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství. Tuto skutečnost oznámí ředitel školy nebo jiná pověřená osoba jakoukoliv formou (písemně, telefonicky, osobně) na Policii ČR, v ideálním případě přímo specialistovi na problematiku mládeže Služby kriminální policie a vyšetřování, jinak na nejbližším obvodním oddělení Policie ČR. V takovém případě vystupuje tato osoba jako oznamovatel a má právo na vyrozumění do jednoho měsíce od podání oznámení. Oznámení může podat také zákonný zástupce dítěte.

SEBEVRAŽEDNÉ CHOVÁNÍ

Konceptu smrti dítě začíná pomalu a postupně rozumět okolo 4. - 5. roku, nicméně kolem 8. - 10. roku života mu dítě rozumí plně a chápe konečnost života a nevratnost smrti. Záleží však na individuální vyspělosti dítěte či jeho zkušenostech. Zejména předchozí zkušenosti se smrtí mohou tento vývoj výrazně urychlit.

Formy:

Formy sebevražedného chování zahrnují širokou škálu projevů, kam patří úvahy o sebevraždě, myšlenky na sebevraždu, její plánování, pokus o sebevraždu a dokonaná sebevražda. Mezi pojmy zahrnující téma sebevražedného chování lze charakterizovat následující:

- **Sebevražda** – vědomé a úmyslné ukončení života jedince vlastní rukou.

- **Pokus o sebevraždu** – vědomý akt s úmyslem zemřít bez letálního konce (v některých případech může jít o volání o pomoc).
- **Sebevražedné tendence** – chování zahrnující počáteční úvahy o sebevraždě až po rozhodnutí o realizaci sebevražedného úmyslu, objevuje se zde postupné budování plánu, jak ukončit svůj život, který nabírá konkrétní obrysy (člověk např. má promyšleno, kdy, kde a jak sebevraždou zemře).
- **Sebevražedné myšlenky** – jsou definovány jako vlastní myšlenky obsahující suicidálně orientované chování, jsou intenzivní, těžko odklonitelné, nutkavé a jedinec se jimi zabývá převážnou část svého času, mohou se projevovat verbálně i neverbálně.
- **Sebezabití** – zabití vlastní rukou, u něhož ale na rozdíl od sebevraždy chybí vědomý úmysl zemřít. Jde o chování, které bývá zapříčiněno vážným duševním onemocněním (např. jedinec má bludy, které ho děsí a před kterými se snaží zachránit, může mít např. pocit, že ho někdo pronásleduje a snaží se mu utéct, proto skočí z okna).
- **Bilanční sebevražda** – jedná se o předem velmi podrobně naplánovaný a racionálně podložený čin, který je často promyšlen dlouhodobě, do detailu a v soukromí.
- **Rozšířená sebevražda** – jde o méně obvyklý jev, ve kterém se na suicidálním jednání ne/dobrovolně podílí více osob (např. rodič a děti).
- **Postvence** – intervence po sebevraždě, zaměřuje se na pozůstalé po lidech, kteří ukončili svůj život sebevraždou a působí jako sekundární prevence dalších sebevražd.
- **Nákaza sebevraždou** – proces, při kterém přímá či nepřímá znalost jedné sebevraždy usnadňuje provedení další sebevraždy.

Role školy:

Sebevražedné jednání je velmi komplexní záležitostí a při jeho výskytu by se škola měla na řešení aktivně podílet. Zapojením všech zúčastněných stran se daří situaci rychleji rozklíčovat a zajistit vhodnou pomoc. Myšlenky na sebevraždu či sebevražedné jednání ovlivňují duševní zdraví žáků, což dále ovlivňuje jejich školní výkon. Sebevražda také negativně ovlivňuje celé školní společenství.

Kompletní metodika k tématu sebevražedného chování u dětí a mládeže (varovné znaky sebevražedného chování, rizikové faktory, protektivní faktory, prevence, intervence, role pedagoga, míra rizika apod.), dle doporučení MŠMT (Metodické

doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže – Co dělat, když – intervence pedagoga příloha č. 24), je k dispozici všem pedagogickým pracovníkům v dokumentaci ŠMP, a to včetně dokumentu Pozůstalá třída/škola (zemřel někdo ze školy).

OMAMNÉ A PSYCHOTROPNÍ LÁTKY – NÁVYKOVÉ LÁTKY

Psychoaktivními látkami označujeme chemické látky primárně působící na centrálně nervovou soustavu, kde mění mozkové funkce a způsobují dočasné změny ve vnímání, náladě, vědomí a chování. Tyto látky mohou být užívány k rekreačním účelům, pro rituální a duchovní účely nebo jako léčivo. Řada z těchto látek je návykových. Proto jsou tyto substance někdy označovány jako návykové látky (dále NL). Mezi tyto látky spadá i alkohol a tabák.

Druhy návykových látek:

- Alkohol
- Tabák
- Konopné drogy
- Těkavé látky
- Stimulační látky (pervitin, kokain)
- Opiáty
- Halucinogeny
- Léky užívané bez doporučení lékaře (analgetika, sedativa, hypnotika, antidepresiva)
- Nové syntetické drogy (Violin, Fanki, Fenixovy slzy apod.)

Co je v oblasti nelegálních NL zakázáno, definují dva zákony (zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů):

1) Neoprávněně vyrábět, dovážet, vyvážet, provážet, nabízet, zprostředkovávat, prodávat nebo jinak jinému opatřovat nebo pro jiného přechovávat NL, přípravek NL, prekurzor nebo jed;

2) neoprávněně, pro vlastní potřebu, přechovávat v množství větším než malém omamnou

látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu THC a přechovávat jinou NL nebo jed v množství větším než malém;

3) neoprávněně pro vlastní potřebu pěstovat v množství větším než malém rostlinu konopí, houbu nebo jinou rostlinu obsahující NL;

4) vyrábět, sobě nebo jinému opatřovat anebo přechovávat prekurzor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě NL, přípravku, který obsahuje NL, nebo jed;

5) svádět jiného ke zneužívání jiné NL než alkoholu nebo ho v tom podporovat anebo zneužívání takové látky jinak podněcovat nebo šířit.

Přestupky související s přechováváním návykových látek:

Podle § 39 odst. 2 zák. o návykových látkách se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že:

- a) Neoprávněně přechovává návykovou látku v malém množství pro vlastní potřebu;
- b) neoprávněně pěstuje pro vlastní potřebu v malém množství rostlinu nebo houbu obsahující návykovou látku; nebo
- c) umožní neoprávněné požívání návykových látek osobě mladší 18 let, nejde-li o čin přísněji trestný.

Oznamovací povinnost podle § 367 tr. zákoníku se z hlediska trestního práva vztahuje pouze na tzv. distribuci NL.

Nikotinové sáčky

Nikotin představuje několik zdravotních rizik, a kromě toho je **vysoce návykovou látkou**, která častokrát vede k celoživotní závislosti. V České republice je na trhu několik druhů nikotinových sáčků s různou příchutí včetně rozdílného obsahu nikotinu v jedné dávce.

Nikotin je rostlinný pyridinový alkaloid obsažený v tabáku. Nikotin je prudký jed, který má v malém množství stimulační a uvolňující účinky. Užívá se zpravidla formou kouření, žvýkání či šňupání tabáku, nověji je používán jako součást náplní elektronických cigaret. **Jedná se o základní návykovou látku obsaženou v tabáku.**

Nikotinové sáčky mají kromě obsahu vysoce návykové látky společný s tabákovými

výrobky typu snuss, žvýkací tabák i princip užití, nelze je však vzhledem k absenci tabáku zařadit pod definici tabákového výrobku.

Tabák

Dělení tabákových výrobků podle forem užívání:

1. Zápalný tabák (cigarety, doutníky, dýmky, vodní dýmky)
2. Bezdýmný tabák (šňupací tabák, žvýkací tabák, porcovaný tabák)
3. Elektronická zařízení určená k inhalování (elektronické cigarety, zahřívaný tabák)

Užívání tabákových výrobků u dětí a dospívajících se vyskytuje převážně v následujících vzorcích:

- Experimentování – iniciační pokusy o užívání tabáku, první experimenty
- Příležitostné užívání – méně než 1 cigareta týdně
- Pravidelné užívání – alespoň 1 cigareta týdně
- Denní užívání – alespoň 1 cigareta denně

Legislativní opatření

Tzv. protikuřácký zákon č. 65/2017 Sb. (zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek) definuje, co je tabákový výrobek, kuřácká pomůcka, bylinný výrobek (a to i v případě, že neobsahuje tabák) určený ke kouření a elektronická cigareta.

Zákon zakazuje kouřit tabákové výrobky a užívat elektronické cigarety ve škole a školském zařízení, dále i v prostoru dětského hřiště a sportoviště určeného převážně pro osoby mladší 18 let a ve vnitřním prostoru všech typů sportovišť.

Porušení zákazu kouření nebo užívání elektronické cigarety v prostorách školy a školského zařízení upravuje zákon č. 65/2017 v § 9 následovně: Zjistí-li škola nebo školské zařízení, kde je kouření a používání elektronické cigarety podle § 8 nebo § 17 odst. 1 zakázáno,

porušení tohoto zákazu, je povinen osobu, která nedodržuje zákaz kouření nebo zákaz používání elektronické cigarety, vyzvat, aby v tomto jednání nepokračovala nebo aby prostor opustila. Tato osoba je povinna výzvy uposlechnout.

V případě zjištění kouření u dětí a žáků v areálu školy a školských zařízení nebo na mimoškolní akci v rámci plnění školní docházky je třeba informovat pedagogického pracovníka, který následně zpraví zákonné zástupce. Porušení školního řádu řeší odpovědný pedagogický pracovník.

Přístup pedagoga by neměl být represivní, ale naopak partnerský, respektující zodpovědnost dospívajících žáků. V případě žáků-kuřáků s rozvíjející se či již rozvinutou závislostí na tabáku by měl pedagog volit individuální přístup ve formě krátkého rozhovoru s daným žákem vedoucího k uvědomění si konkrétních rizik kouření, posílení motivace k odvykání a předání kontaktu na odbornou pomoc

Pedagogický pracovník (třídní učitel, vychovatel, školní metodik prevence) podle závažnosti situace intervenuje nejprve u daného dítěte (informuje o porušení školního řádu, případně udělí výchovná opatření, sdělí žákovi konkrétní rizika, předá relevantní informace a motivuje k nekouření), následně se obrátí na rodiče.

Postup při podezření na konzumaci či přistižení žáka při konzumaci návykové látky:

1. Je-li žák přistižen při konzumaci (nebo je u něj důvodné podezření) návykové látky, v prostorách školy (i v průběhu akcí pořádaných školou). Je nutné zabránit žákovi v další konzumaci látky. Návykovou látku mu pracovník školy odebere (za přítomnosti jiné osoby) a zajistí tak, aby nemohl v konzumaci pokračovat. Žák vloží NL za přítomnosti svědka do obálky, obálku pedagogický pracovník zalepí a svým podpisem přes přelep, podpisem svědka a žáka zajistí objektivitu úkonu. U žáka nelze v žádném případě provádět osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.
2. Pedagogický pracovník (nebo pracovník pověřený vedením školy – výchovný poradce, školní metodik prevence) posoudí aktuální zdravotní stav žáka a v případě, že jej vyhodnotí jako zdraví ohrožující, **neprodleně zajistí odbornou lékařskou pomoc**. Pokud akutní nebezpečí nehrozí, pedagogický pracovník ihned zjistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy a jeho třídního učitele, který tuto událost písemně zaznamená. Škola také vyrozumí zákonného zástupce žáka.

3. Pověřený pedagogický pracovník a vedení školy rozliší právní hledisko a závažnost dané situace (případně požádá o konzultaci externího odborníka věnující se této problematice) a zváží, na které instituce se vztahuje oznamovací povinnost školy (OSPOD, Policie ČR). Dle druhu konzumované návykové látky a závažnosti situace, a to zejména z **trestně-právního hlediska** (porušení zákona, přestupek), je pak oslovena kompetentní osoba (zákonný zástupce) či subjekt, kterému je žák následně předán. Žáka je nutné mít do příjezdu policie izolovaného od ostatních žáků a pod dohledem.
4. S ohledem na to, že po požití NL není žák způsobilý pobytu ve škole a účasti na vzdělávacím procesu, je nezbytně nutné, aby si jej převzali zákonní zástupci; pokud si jej nemohou zákonní zástupci převzít, může tak po jejich souhlasu učinit osoba blízká. V případě, že zákonné zástupce nelze sehnat nebo si odmítnou pro žáka přijet, je nutné požádat o součinnost Policii ČR a OSPOD.
5. Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky a dbát pokynů pracovníků školy. Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.

Nález návykové látky ve škole:

V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za NL, postupují takto:

1. Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury, neochutnávají ji, nepřesýpají, nečichají k ní.
2. O nález ihned uvědomí vedení školy a Policii ČR. Zajištění látky provádí policie, pokud nehrozí zničení nebo ztráta látky. Pedagogický pracovník následně o nález zpracuje písemný záznam.
3. V případě časové překážky na straně policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nález, obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a podpisem pedagogického pracovníka a uschovat do školního trezoru, zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

KRÁDEŽ

Krádež je takové jednání, při kterém se někdo zmocní cizí věci, a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod., aniž by s tím majitel věci souhlasil, nebo o tom byl informován. Drobné krádeže se vyskytují ve všech školách a všech stupních vzdělávací soustavy. Hmotná škoda není vždy rozhodující, protože pro majitele může mít ukradený předmět emocionální a osobní hodnotu. Z trestně-právního hlediska je krádež posuzována dle výše způsobené finanční škody. Hranicí této škody je 5 000 Kč.

Škoda na odcizené věci od 5 000 Kč výše je trestným činem krádeže dle ustanovení § 205 trestního zákoníku. V případě, že byla odcizena věc s hodnotou menší než 5 000 Kč, ale bylo použito násilí – vypáčená skříňka, šatna, šuplík nebo násilí vůči osobě a snaha zmocnit se věci – loupež, jedná se vždy o trestný čin. Škola a školské zařízení není orgán činný v trestním řízení a z tohoto důvodu nemá oprávnění k vyšetřování takové situace. Pokusy o „vyšetřování“ ze strany školy, mohou nenapravitelně ovlivnit další vyšetřování Policie ČR.

Výše škod dle § 138 Trestního zákoníku:

- **škoda nikoli nepatrná: nejméně 5 000 Kč**
- **škoda nikoli malá: nejméně 25 000 Kč**
- **větší škoda: nejméně 50 000 Kč**
- **značná škoda: nejméně 500 000 Kč**
- **škoda velkého rozsahu: 5 000 000 Kč**

Postup při zjištění krádeže či přistižení žáka při krádeži:

1. Pokud je žák přistižen při krádeži nebo byla-li zjištěna krádež, je nutné neprodleně informovat vedení školy.
2. Každý, kdo se dopustí krádeže na školní půdě by měl mít možnost pohovořit si o svém jednání s vedením školy. Je nutné zvážit všechny okolnosti krádeže, mohou zde hrát roli polehčující okolnosti (žák mohl být ke krádeži donucen v rámci šikany, krádež způsobená pod vlivem kompulzivního chování – nutná práce s odborníky).
3. Zákonní zástupce zloděje budou osloveni vždy až poté, kdy budou přesně známy příčiny, které dítě k takovému chování vedly, a to zejména v případě menších dětí.

4. Je nutné zjistit alespoň přibližně finanční hodnotu ukradené věci (posoudit trestně-právní hledisko).
5. Jestliže se jedná o škodu finančního rozsahu většího než 5000.- Kč, bude vyrozuměna Policie ČR a oznámeno podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
6. O krádeži a jejím šetření bude proveden podrobný záznam, ze kterého budou jasné vyplývat všechny důležité skutečnosti.
7. Vždy budou vedením školy informováni jak rodiče poškozeného, tak i rodiče toho, kdo věc odcizil. Pokud bude docházet ke krádeži opakovaně a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, bude informován OSPOD.

DOPORUČENÝ POSTUP ŠKOLY PRO PREVENCI VZNIKU PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ U ŽÁKŮ S PORUCHAMI AUTISTICKÉHO SPEKTRA

Poruchy autistického spektra (dále jen PAS) jsou skupinou poruch, které se diagnostikují na základě projevů chování. Jejich charakteristika se v poslední době významně měnila. V současné době hovoříme souhrnně o poruchách autistického spektra a rozlišujeme je podle míry podpory, kterou jedinci potřebují (Diagnostický a statistický manuál duševních poruch – DSM V), nově jsou východiskem také klasifikace stupně postižení intelektu a funkční komunikace (viz 11. revize Mezinárodní klasifikace nemocí, jejíž předpokládaná platnost v ČR je v roce 2022). V praxi se stále můžeme setkat s označením pervazivní (vše pronikající) vývojové poruchy a s vydělováním jednotlivých diagnostických kategorií, mezi které jsou řazeny mj. dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, Aspergerův syndrom, jiné pervazivní vývojové poruchy, pervazivní vývojová porucha nespecifikovaná (10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí).

Při výchovných postupech u žáků s PAS je důležité si uvědomit, že jejich chování může plnit různé funkce, které pro nás mohou být vodítkem v dalším postupu. Zároveň je třeba mít na paměti, že součástí PAS není automaticky autoagresivní či agresivní chování. Je důležité sledovat, v jakých situacích se chování objevuje, co může být jeho příčinou (sledujeme tedy, co chování předcházelo). Můžeme sem zařadit např.:

- **Chování jako forma vyjádření emocí** – vzhledem k tomu, že mají žáci s PAS potíže s vyjadřováním emocí, mohou v rámci chování vykazovat specifika, která se

objevují ve zvýšené míře ve chvílích stresu, emocionálního vypětí, nenadálých změn (např. poskakování; mávání rukama; kývání se; vykřikování, ale např. i autoagresivní chování či útok na spolužáka).

- **Chování jako projev neporozumění situaci** – v situacích, kdy žák např. nerozumí co se kolem něj děje, nerozumí tomu, co bude následovat, projeví se to v jeho chování.
- **Chování jako forma komunikace** – obtíže žáků v sociální interakci a komunikaci mohou vést k tomu, že využijí pro kontakt se spolužákem takovou formu chování, u níž mají ověřeno, že vyvolá reakci ze strany druhého, i když často neodpovídá sociálnímu kontextu a může být pro druhého nepříjemná (např. objímání; nerespektování osobní zóny druhého; držení druhého).
- **Chování jako prostředek dosažení cíle** – ač zde vlastně hovoříme o základní funkci volního chování, u žáků s PAS se setkáváme s tím, že cíl neumí dobře komunikovat a cesty, které volí k dosažení cíle, neodpovídají běžným postupům, tudíž jsou pro okolí obtížně pochopitelné (např. žák s PAS jedná bez ohledu na ostatní; není schopen odložit naplnění svých potřeb).
- **Chování jako následek přetížení v oblasti smyslového vnímání či obtíží se smyslovou integrací** vzhledem k výše uvedeným specifickým problémům ve smyslovém vnímání se může objevit svou intenzitou neadekvátní či neočekávaná reakce na smyslový podnět.
- **Chování jako následek polaritních přesvědčení (černobílé myšlení)** – deficity exekutivních funkcí a odlišné vnímání sociálních situací (vlivem narušení procesu socializace) mohou vést k chování nepřiměřenému věku a situaci, kdy žák nedokáže zvládnout neúspěch nebo není schopen přijmout řešení situace, které není zcela podle pravidel (např. společenského chování nebo i školního řádu).

Dále by mělo být stanoveno, jaké projevy v chování jsou pro žáka charakteristické, které projevy v chování budou v rámci školy tolerovány (typicky např. stereotypie v chování nezbytná pro základní pocit bezpečí žáka, např. nošení oblíbeného předmětu do školy; možnost odpočinku mimo třídu; umožnění objetí učitele v rámci rituálu vítání a loučení), a ve kterých případech se jedná o chování v prostředí školy problémové (např. vykřikování vulgarismů; házení předměty; nedodržování osobní zóny při sociálním kontaktu). U takového chování by měl být stanoven intervenční postup, jak s daným chováním pracovat, tedy měly by být jasně dané konkrétní strategie (např. ignorování; posilování žádoucího

chování; způsob komunikování zpětné vazby) vycházející z doporučení ŠPZ, zkušenosti zákonných zástupců žáka a třídního učitele (či dalších pedagogických pracovníků, např. asistenta pedagoga).

Náplní školního poradenského pracoviště je pomoc při poskytování opory pedagogům při výskytu rizikového a agresivního chování žáků. Tito pedagogičtí pracovníci zajišťují primárně také podporu pedagogů v jednotlivých třídách, pokud takové situace nastanou. V prostředí školy se snažíme předcházet vzniku problémového chování a krizových situací u žáků s PAS. Vhodné postupy práce s žákem v rámci vzdělávání školním i mimoškolním (v rámci školy) jsou popsány v individuálním vzdělávacím plánu. Krizové situace u žáků s PAS jsou obvykle důsledkem podcenění některých specifík v jejich chování, např. nepochopení právě probíhající situací, pocit nepochopení nebo naopak potřeba zvýšené pozornosti.

Jako nejzávažnější hodnotíme situace, kdy by mohlo dojít k ohrožení zdraví či života samotného žáka s PAS nebo jeho spolužáků, pedagogických i nepedagogických pracovníků školy. V takovém případě **je nezbytné dodržet následující postup:**

1. V případě agresivního chování žáka (např. brachiální agrese; kousání; kopání; házení předmětů, hraček či ničení vybavení třídy):

- Snažíme se zajistit bezpečí ostatním žákům (zajistíme odchod žáka s PAS ze třídy), na žáka v akutním afektivním stavu hovoříme klidným hlasem (v případě, že žák reaguje negativně, nekomunikujeme s ním), popisujeme situaci, snažíme se ho uklidnit, odstraníme z žákova dosahu nebezpečné předměty (např. židle, nůžky); přivoláme pomoc alespoň jednoho dalšího dospělého, prostřednictvím mobilního telefonu, s pomocí žáků, případně dalších dospělých osob;
- stále se snažíme žáka verbálně uklidnit, pomalu se k němu přibližujeme, ale pouze do bezpečné vzdálenosti. Je také vhodné udržet mezi žákem a námi ochrannou bariéru (např. školní lavice);
- pokud žák na uklidňování reaguje, můžeme se k němu dále přibližovat, přičemž stále hovoříme klidným hlasem a uklidňujeme ho (vždy je třeba vzít v úvahu fyzickou sílu žáka, která se v situaci afektu násobí);

- snažíme se, aby se žák posadil např. na zem, na židli, na koberec a pokračujeme v jeho zklidňování;
- pokud afekt stále trvá, udržujeme bezpečný odstup, hlídáme, aby si žák neublížil, zajišťujeme prostor (např. u oken), verbálně ho uklidňujeme a čekáme na pomoc dalšího dospělého;
- ve zvlášť závažných případech kontaktujeme zákonné zástupce žáka, v případě potřeby Zdravotnickou záchranou službu.

2. V případě autoagresivního chování žáka (např. kousání se; bouchání se do hlavy; bití hlavou o stěnu/o zem; vytrhávání si vlasů):

- Snažíme se zajistit bezpečí ostatním žákům (zajistíme odchod žáků ze třídy). Na žáka v akutním afektivním stavu hovoříme klidným hlasem, snažíme se ho uklidnit;
- přivoláme pomoc alespoň jednoho dalšího dospělého prostřednictvím mobilního telefonu, s pomocí žáků, případně dalších dospělých osob;
- stále se snažíme žáka verbálně uklidnit, pomalu se přibližujeme k žákovi (do bezpečné vzdálenosti), snažíme se autoagresivní chování zastavit (vždy je třeba nutně vzít v úvahu fyzickou sílu žáka, která se v situaci afektu násobí), např. vzít žáka za ruce, navázat oční kontakt, nabídnout alternativu (změnu situace);
- v případě velké fyzické síly čekáme na pomoc dalšího dospělého;
- ve zvlášť závažných případech kontaktujeme zákonné zástupce žáka, v případě potřeby Zdravotnickou záchranou službu, při agresi vůči druhým osobám i Policii ČR.

3. V případě vzniku rizikové situace mimo budovu školy (např. vycházka; školní akce):

- Povinností pedagogického pracovníka je chránit bezpečí a zdraví žáka i mimo budovu školy/školského zařízení, kdy provádění této zásady má svůj odraz ve školském zákoně a dalších prováděcích předpisech. Jedná se např. o pravidla, která se týkají pedagogického dohledu nad žáky v případě výuky mimo místo, kde se obvykle uskutečňuje vzdělávání (např. § 3 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním

vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů, který stanovuje, že při akcích mimo místo, kde škola uskutečňuje vzdělávání, nesmí na jednu osobu zajišťující bezpečnost a ochranu zdraví žáků připadnout více než 25 žáků. Výjimku z tohoto počtu může stanovit s ohledem na náročnost zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků ředitel školy);

- pedagogický pracovník by měl při mimoškolních akcích zohlednit specifika projevů žáka s PAS (např. pro některé žáky s PAS může být cestování v MHD v dopravní špičce spouštěčem problémového chování);
- jestliže přeci jen dojde ke krizové situaci, snažíme se zajistit bezpečí ostatním žákům, žáka s PAS se snažíme verbálně uklidňovat, zastavit ho, přimět ho, aby se posadil, fyzicky blokuje cestu k silnici a dalším nebezpečným místům (např. vodní plocha, koleje);
- je také vhodné zajistit, aby se do řešení situace nezapojovali kolemjdoucí a ostatní neznámé/nepoučené osoby;
- čekáme, až afekt u žáka s PAS zeslábně, informujeme o situaci školu a zákonné zástupce žáka, dohodneme se na dalších krocích;
- v případě, že je situace i nadále vážná, kontaktujeme Zdravotnickou záchrannou službu, při agresi vůči druhým osobám i Policii ČR (ve zvlášť závažných případech).

Po proběhlé krizové situaci u žáka s PAS je vhodné vysvětlit spolužákům, co bylo příčinou reakce, jak můžeme těmto reakcím předcházet a dále jak se můžeme v podobných situacích zachovat. Vždy je třeba vycházet z aktuální situace a nejlépe ke spolupráci přizvat pracovníky školního poradenského pracoviště, případně vyhodnotit závažnost celé situace a následně postupovat v zájmu ochrany zdraví žáka.